

НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО

Кафедра історії світової музики

Дисципліна «Історія світової музики»

Розділ «Західноєвропейська музична культура від середини ХІХ до початку ХХ століття» (ІІІ семестр).

Спеціальність: 6.020204 «Музичне мистецтво»

Спеціалізація: «Фортепіано»

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»

Укладач робочої програми – кандидат мистецтвознавства, професор
Неболюбова Л.С.

ЗАЛІКОВІ ВИМОГИ

1. Провідні тенденції розвитку західноєвропейської художньої культури ХІХ століття; суспільно – політична ситуація в країнах Західної Європи цього періоду, головні історичні етапи її становлення.
2. Романтизм як художній напрямок — загальна характеристика, національні модифікації, періодизація, основні функціонально—типологічні ознаки раннього, центрального (зрілого) та пізнього етапів романтизму.
3. Синтез – асиміляція в творчій методі Ф.Ліста естетичних компонентів французького, німецького, італійського та угорського романтизму. Прогресивно – демократична спрямованість виконавської діяльності, просвітництво. Загальноромантична основа філософсько – естетичних поглядів Ф.Ліста, специфіка втілення їм романтичних ідей безпосередньо у творчості.
4. . Новаторські риси фортепіанної творчості Ф.Ліста, його романтична основа («Роки мандрів», парафрази, етюдів, рапсодії). Фортепіанна соната h-moll Ф.Ліста — нове трактування жанру, композиція, система образів, спрямованість музичної драматургії, романтична сутність концепції.
5. Симфонічна творчість Ф.Ліста, її значення в історії європейського симфонізму. «Фауст-симфонія» та «Прелюди» як типові зразки лістовського літературно – філософського, узагальненого програмного симфонізму, романтичні риси інтонаційно – образної драматургії цих творів. (Кожний твір окремо).
6. Дж.Верди — початок шляху, романтичні риси опер 40-х років. Оперы 50-х років — перша вершина реалізму в творчості. «Ріголетто» та «Травіата» — лібрето і літературне першоджерела, система музично—сценічних образів,

- інтонаційний конфлікт, ідея творів Загальні принципи оперної естетики Дж.Верді. Опера «Отелло»— порівняння лібрето і трагедії Шекспіра, композиція, принципи трактування оперних форм, інтонаційні характеристики Отелло, Дездемони і Яго, інтонаційно—образний конфлікт, принципи симфонізації опери.
7. Р.Вагнер — романтична основа та еволюція ідейно—художніх принципів. Опери 40 років — поступова кристалізація концепції музичної драми нового типу (Gesamtkunstwerk). Музично—теоретична діяльність Р.Вагнера. «Лоенгрін» Р.Вагнера — особливості лібрето, побудова, інтонаційно—образна драматургія, музичні характеристики головного героя, Ельзи, Ортруди, Тельрамунда, інтонаційний конфлікт, лейтмотивна система, принципи симфонізації, традиційні та реформаторські риси.
 8. Тетралогія “Перстень Нібелунга” як результат творчих пошуків Р.Вагнера в галузі музичного театру. Оперна реформа Р.Вагнера та її історичні перспективи. «Валькірія» Р.Вагнера — місцеположення та роль в тетралогії, ідейна основа літературного змісту, особливості інтонаційно—образної драматургії; аналіз Вступу і першої сцени Зігмунда і Зіглінди, сцени валькірій, заключної сцени музичної драми (прощання Вотана з Брунгільдою та Заклинання вогню), а також Траурного маршу з “Загибелі богів”.
 9. Французький музичний театр другої половини ХІХ століття Жанрові ознаки французької ліричної опери. «Кармен» Ж. Бізе: багатовимірність жанрової природи та специфіка трактування національних театральних традицій. Трактування літературного першоджерела, композиція, редакції, інтонаційні характеристики головної героїні, Хосе, Мікаели та Ескамільйо, зовнішній та внутрішній конфлікт драматургії, його інтонаційне уособлення, ідейно—образна концепція твору. «Арлезіанка» Ж.Бізе як ідейно — художнє прогнозування “Кармен”, загальна характеристика сюїт.
 10. Італійський веризм як художній напрямок — історія, найважливіші закономірності естетики і конкретних практичних художніх принципів, специфіка перетворення загальних ідей напрямку конкретно у музичному мистецтві. «Паяци» Р. Леонкавалло — найяскравіший зразок мистецтва музичного веризму. Особливості музичної драматургії, інтонаційно—образні характеристики Канів, Тоніо, Недди, Сільвіо, специфіка інтонаційного конфлікту
 11. Дж. Пуччіні — продовження та збагачення традицій Дж.Верді, зв’язок з хронологічно супутніми художніми явищами. Опера «Богема»— характеристика лібрето, жанр, аналогії з інструментальними формами в побудові, трактування оперних форм, інтонаційні характеристики головних героїв, лейтмотиви, концепція твору.
 12. Пізньоромантична основа симфонічної та фортепіанної творчості Й.Брамса, специфіка перетворення традицій, Особливості інтонаційного строю і принципів формотворення творів композитора малих та великих форм. Четверта симфонія та Концерт для фортепіано В-dur Й.Брамса — зміст та засоби його музичної реалізації

13. Кристалізація в творчості А. Брукнера концепції пізньоромантичного епічного симфонізму. Основні параметри образної системи і засобів музичної виразності. Сьома симфонія А. Брукнера — проблематика, композиція, інтонаційно—образна драматургія, характер концепції
14. Основні типологічні закономірності нових класичних національно—композиторських шкіл в Європі в ХІХ столітті.
15. Б. Сметана — основоположник чеської класичної композиторської школи; “пробуджуючий” рух в Чехії його етапи; Сметана и «пробудження». «Продана наречена» Б. Сметани — історія створення, редакції, побудова, інтонаційно—образна драматургія, специфіка трактування жанру. Загальна характеристика інтонаційно—образної драматургії циклу симфонічних поем Б. Сметани “Моя Батьківщина”, ідея твору.
16. Симфонізм Б. Сметани і А. Дворжака як віддзеркалення двох різних етапів становлення чеської національної культури. Симфонія А. Дворжака «З Нового Світу» — побудова, інтонаційно—образний конфлікт, специфіка його становлення, концепція твору, система засобів виразності.
17. Е. Гріг — основоположник норвезької класичної композиторської школи; особливості норвезького музичного фольклору. Музика Е. Гріга до драми Г. Ібсена “Пер Гюнт” — синтез досягнень композитора в різних жанрах; характеристика образності і засобів музичної виразності, ідея твору.
18. Музична культура Західної Європи кінця ХІХ – початку ХХ ст.: початок доби модернізму. Варіанти трактувань самого терміну та хронологічних рамок, до яких відносять його функціонування.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна музична:

1. Й. Брамс. Четверта симфонія, Концерт для ф-но з орк. В-dur, Німецький реквієм
2. А. Брукнер . Сьома симфонія.
3. Дж. Верді. Оперы “Ріголетто”, “Травіата”, “Отелло”.
4. Р. Вагнер . Опера “Лоенгрін”, “Валькірія”, «Загибель богів»
5. Ж. Бізе . «Кармен», «Арлезіанка».
6. Б. Сметана. «Продана наречена», «Влтава», «Вишеград», «Бланік».
7. А. Дворжак. Симфонія “Із Нового Світу”
8. Е. Гріг. «Пер Гюнт».
9. Ф. Ліст. Фортепіанна соната h-moll, «Прелюди», «Роки мандрів»
10. Р. Леонкавалло. «Паяци»
11. Дж. Пучіні . Оперы «Богема», «Мадам Баттерфляй»

Додаткова музична:

1. Й.Брамс . Третя симфонія, 3 Інтермецо, оп. 117, Угорські танці.
2. Р.Вагнер . Опера “Тангейзер”.
3. Е. Гріг . Ліричні п’єси. Концерт для ф-но з орк. a–moll.
4. Дж. Верді . Опера “Аїда”.
5. А. Дворжак . Слов’янські танці
6. Дж. Пучіні . Опера «Тоска»

Основна музикознавча:

1. Асаф’єв Б. Григ. – Изд. 4 / Б. Асаф’єв. – Л. : Музыка, 1986. – 88 с.
2. Брук М. Бизе. Жизнь и творчество / М. Брук. – М. : Музгиз, 1938. – 303 с.
3. Вопросы оперной драматургии : сб. ст. / [сост. и общ. ред. Ю. Тюлина]. – М. : Музыка, 1975. – 315 с.
4. Вольф В. К проблеме идейной эволюции Рихарда Вагнера / В.Вольф // Рихард Вагнер : сб. научных статей [ред. Л.В.Полякова], [перевод с нем. Ал.Михайлова и З.Пышновской] – М.: Музыка, 1987. С. 42 – 75
5. Галь Г., Брамс. Вагнер. Верди. Три мастера – три мира/ Г.Галь.— М.: Радуга, 1986. — 479 с.
6. Гамрат-Курек В. «Моя Родина» Сметаны / В. Гамрат-Курек. – М. : Музгиз, 1962. – 72 с.
7. Гулинская З. Антонин Дворжак / З. Гулинская. – М. : Музыка, 1973. – 240 с.
8. Данилевич Л. Джакомо Пуччини / Л. Данилевич. – М. : Музыка, 1969. – 454 с.
9. Друскин М. История зарубежной музыки. – Вып. 4. – Изд. 5 / М. Друскин. – М. : Музыка, 1980. – 528 с.
10. Зарубежная музыка XX века. Материалы и документы [ред. И.В.Нестьева].– М.: Музыка, 1975. – 250 с.
11. Иванова Л., Куколь Г., Черкашина М. Історія опери. Західна Європа. XVII–XIX століття : навч. посібник / Л. Иванова, Г. Куколь, М. Черкашина. – К. : Заповіт, 1998. – 384 с.
12. История зарубежной музыки [ред. В.Смирнова].– С-Пб.: Композитор, 2001.– 626 с.
13. Кенигсберг А. «Кольцо нибелунга» Вагнера / А. Кенигсберг. – М. : Музгиз, 1959. – 84 с.
14. Кенигсберг А. Оперы Вагнера «Летучий голландец», «Тангейзер», «Лоэнгрин» / А. Кенигсберг. – М. –Л. : Музыка, 1967. – 79 с.
15. Крауклис Г. Симфонические поэмы Ф. Листа / Г. Крауклис. – М. : Музыка, 1974. – 142 с.

16. Левашева О. Пуччини и его современники / О. Левашева. – М. : Сов. композитор, 1980. – 525 с.
17. Левашева О. Эдвард Григ. Очерк жизни и творчества / О. Левашева. – М. : Музгиз, 1962. – 828 с.
18. Лейтес Р. Драматургические особенности оперы Верди «Отелло» / Р. Лейтес. – М. : Музыка, 1968. – 99 с.
19. Лиштанберже А. Рихард Вагнер как поэт и мыслитель / М.: Алгоритм, 1997.— 477 с.
12. Мартынов И. Бедржих Сметана. Очерк жизни и творчества / И. Мартынов. – М. : Музгиз, 1963. – 495 с.
21. Мильштейн Я. Ф. Лист : Монография в 2–х тт. – Т. 1. – Изд. 2-е, расш. и доп. / Я. Мильштейн. – М. : Музыка, 1970. – 863 с.
22. Мовчан В. Драматургический потенциал французской лирической оперы 50-х —60-х годов XIX века / В. Мовчан // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: зб. наук. пр.«Драматургічна організація музичного твору». — К., 2012. —Вип. 104. —С. 63 —70.
23. Музыка XX века. Очерки : в 6 книгах. – кн. 2, ч. 1. – М. :Музыка, 1977. – 572 с.
24. Музыка XX века. Очерки : в 6 книгах. – кн. 1, ч. 1. – М. :Музыка, 1976. – 365 с.
25. Музыка Австрии и Германии XIX века : в 3-х кн. – Кн. 2 / [ред. Т. Цытович]. – М. : Музыка, 1990. – 526 с.
26. Неболюбова Л. Опера «Кармен» Жоржа Бізе крізь призму інтонаційного конфлікту / Л. Неболюбова // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. – Вип. 12 : Історія музики в минулому і сучасності. – К., 2000. – С. 115–135
27. Неболюбова Л. Системно-стилевые проблемы австро-германского романтизма (типология поздних этапов в истории искусства) / Л. Неболюбова // Исторические и теоретические проблемы музыкального стиля : сб. науч. трудов [ред. С. Тышко]. – К. : КГК им. П. И. Чайковского, 1993. – С. 55–70.
28. Нестьев И. Джакомо Пуччини. Очерк жизни и творчества. – Изд. 2–е / И. Нестьев. – М. : Музыка, 1966. – 171 с.
29. Николаева Н. Об оперном симфонизме Вагнера /Н.Николаева //Рихард Вагнер : сб. научных статей [ред. Л.В.Полякова].– М.: Музыка,1987. С. 147 – 176.
- 30.Орджоникидзе Г. Оперы Верди на сюжеты Шекспира / Г. Орджоникидзе. – М. : Музыка, 1967. – 327 с.
31. Раппопорт Л. Антон Брукнер / Л. Раппопорт. – М. : Музгиз, 1963. – 104 с.
32. Рыков, А.В. Искусство модернизма: основные принципы // Вестник Санкт - Петербургского университета. Сер. 2. 2011. Вып. 4. С. 51–57-
- 33.. Рыков А.В. Искусство модернизма и идея прогресса // Вестник Санкт-Петербургского университета. Сер. 2. 2014. Выпуск 3. С. 73–82.
34. Соловцова Л. Дж. Верди. – Изд. 3–е доп. и перераб / Л. Соловцова. – М. : Музыка, 1981. – 416 с.

35. Торадзе Г. Р. Леонкавалло и его опера «Паяцы» / Г. Торадзе. – М. : Музгиз, 1960. – 48 с.
36. Царева Е. Иоганнес Брамс / Е. Царева. – М. : Музыка, 1986. – 382 с.
37. Цуккерман В. Соната си-минор Ф. Листа / В. Цуккерман. – М. : Музыка, 1984. – 112 с.
38. Чэн Минью. Французская лирическая опера / Чэн Минью, Лю Цзюнь // Современные проблемы науки и образования. — 2010.— № 1.— С. 39—44.
37. Черкашина М. Историческая опера эпохи романтизма / М. Черкашина. – К. : Муз. Україна, 1986. – 151 с.
39. Черкашина М. Историческая опера эпохи романтизма: (опыт исследования) / М. Черкашина. — К. : Музична Україна, 1986. — 152 с.
40. Черкашина М. Опера XX століття: нариси/ М. Черкашина. — К. : Музична Україна, 1981. — 208 с.
41. Черкашина-Губаренко М.Р. Оперный театр в пространстве меняющегося мира. Страницы оперной истории в картинках и лицах : монография / Марина Черкашина-Губаренко. – Киев. 2013. – 468 с.
42. Ярустовский Б. Очерки по драматургии оперы XX века : в 2-х кн. – Кн. 1 / Б. Ярустовский. – М. : Музыка, 1971. – 356 с.

Додаткова музикознавча:

1. Бизе Ж. Письма / [ред.-сост.-пер. Г.Т.Филенко]. / Ж.Бизе.—М. : Музгиз, 1963.— 526 с.
2. Вагнер Р. Избранные работы / Рихард Вагнер ; вступ. ст. А. Ф. Лосева. – М. : Искусство, 1978. – 695 с. – (История эстетики в памятниках и документах).
3. Великович Э. Жорж Бизе (1838-1878). Краткий очерк жизни и творчества / Э.Великович.—Л. : Музыка, 1969.—96 с.
4. Грубер Р. Рихард Вагнер / Р. Грубер. – М. : Музгиз, 1934. – 144 с.
5. Друскин М. Й. Брамс. : Монографический очерк. – Изд. 4-е / М. Друскин. – Л. : Музыка, 1988. – 95 с.
6. Каверіна Л. Бетховен. Вагнер. Р.Штраус. Деякі аспекти творчості. – К.: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 1995. 139 с.
7. Кенигсберг А. Вагнер и Шопенгауэр /А.Кенигсберг //Музыка Западной Европы – классика и современность : сб. научных статей [ред. М.Р.Черкашина]. – К.: Госконсерватория им. П.И.Чайковского, 1994. – С. 67 – 75
8. Корчова О. Модерністські тенденції в пізній творчості Джакомо Пуччіні/ О.Корчова //Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. – Вип. 89: Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства.– К.: 2010.– С.540 – 551
9. Кулешов Г. Композиция оперы / Г. Кулешов. – Минск : Наука и техника, 1983. – 175 с.
10. Курт Э. Романтическая гармония и ее кризис в «Тристане» Вагнера / Э Курт. – М. : Музыка, 1975. – 551 с.

11. Кривонос О. Г. Ібсен – Е. Гріг. До проблеми героя / О. Кривонос // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. – Вип. 12 : Історія музики в минулому і сучасності. – К., 2000. – С. 253–266
12. Седов В. Типы интонационной драматургии в «Кольце нибелунга» Р. Вагнера / В. Седов // Из истории западно - европейской оперы. – М.: ГМПИ им. Гнесиных, 1988. – С. 45 – 67.
13. Самойленко А. Исторические и эстетические основы оперы / А. Самойленко // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. – Вип. 89: Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства. – К.: 2010. – С. 399–414
14. Мамуна Н. Симфонические поэмы Листа / Н. Мамуна. – Л. : Гос. филармония, 1940. – 70 с.
15. Розеншильд К. Молодой Дебюсси и его современники / К. Розеншильд. – М.: Музгиз, 1963. 144 с.
16. Соллертинский И. Симфонии Брамса / И. Соллертинский // Исторические этюды. – Изд. 2-е. – Л. : Музгиз, 1963. – С. 276–300
17. Соллертинский И., Седьмая симфония Брукнера / И. Соллертинский // Музыкально-исторические этюды. – Л.: Музгиз, 1956. — С. 269–283
18. Соллертинский И. «Кармен» Ж. Бизе / И. Соллертинский. Исторические этюды. — Л. : Музгиз, 1936. — С. 262—276.
19. Соловцова Л. «Богема» Дж. Пуччини / Л. Соловцова. – М. : Музгиз, 1958. – 74 с.
20. Филимонова М., Симфонизм Брукнера как воплощение эпической концепции, в кн.: Из истории зарубежной музыки, вып. 3, М., 1979, с. 128–155
21. Храмова И. Камерно-инструментальные ансамбли Брамса / И. Храмова // Нижний Новгород: Нижегородская государственная консерватория (академия) им. М.И. Глинки, 2012. – 292 с.
22. Энская Е. Ю. Оперы Ш. Гуно и их сценическая судьба / Е. Ю. Энская // Музыка Западной Европы — классика и современность : сб. ст. / К : Госконсерватория, 1994. — С. 48—67.